

Principe der Volledige Inductie

Één van de pijlers van de moderne wiskunde is het "*Principe der Volledige Inductie*".

Zij $P(n)$ een uitspraak, die gedefinieerd is voor *elk* natuurlijke getal $n \geq k$ (k ook een natuurlijk getal) met de volgende eigenschappen:

- a. $P(k)$ is waar
- b. $P(n+1)$ is waar, wanneer $P(n)$ waar is

Dan is de uitspraak $P(n)$ waar voor *elk* natuurlijke getal $n \geq k$.

Voorbeeld

Stel we moeten de juistheid aantonen van een formule die afhankelijk is van het natuurlijk getal n , waarbij $n = 0, 1, 2, 3, \dots$. In schoolboekjes wordt vaak het voorbeeld aangehaald van de formule voor de som der natuurlijke getallen 0 tot en met n .

$$S_n = 0 + 1 + 2 + 3 + \dots + n = \frac{n(n+1)}{2} \quad (n \text{ is een natuurlijk getal})$$

We willen in dit geval bewijzen dat de formule geldig is voor alle waarden van $n \geq 0$. Je zou de formule kunnen verifiëren voor $n = 0$, $n = 1$, $n = 2$ tot en met $n = 10.000$. Zou de formule dan telkens kloppen dan zou je geneigd zijn aan te nemen dat de formule juist is voor alle waarden van $n \geq 0$. Je weet dit echter niet zeker! Met het principe van de volledige inductie kunnen we de formule *bewijzen* voor alle $n \geq 0$.

De stappen bij een bewijs door volledige inductie zijn:

- I. Ga na dat de formule juist is voor zekere n , $n = k$ in bovenstaand voorbeeld $k = 0$.
- II. Neem aan dat de formule juist is voor $n = m$, waarbij $m \geq k$.
- III. Leidt **hieruit** af dat de formule juist is voor $n = m + 1$.
- IV. Hieruit mag je dan concluderen dat de formule juist is voor alle $n \geq k$.

Immers als de formule juist is voor $n = 0$, dan is hij volgens stap III ook juist voor $n = 1$. Maar dan ook voor $n = 2$ enzovoort. Dit noemen we inductie. In de wiskunde wordt veel gebruik gemaakt van het principe van de volledige inductie om stellingen te bewijzen waarin het natuurlijke getal n voorkomt.

We gaan m.b.v. volledige inductie de juistheid van de formule

$$S_n = 0 + 1 + 2 + 3 + \dots + n = \frac{n(n+1)}{2} \quad (n = 0, 1, 2, 3, \dots)$$

voor de som der natuurlijke getallen 0 tot en met n aantonen.

Bewijs met volledige inductie

Stap I

We bewijzen eerst dat de formule juist is voor $n = 0$. Volgens de formule geldt:

$$S_0 = \frac{0(0+1)}{2} = \frac{0}{2} = 0 \text{ en dit klopt!}$$

De formule is dus juist voor $n = 0$.

Stap II

Stel de formule is juist voor $n = m \geq 0$. Er geldt dus:

$$S_m = 0 + 1 + 2 + 3 + \dots + m = \frac{m(m+1)}{2}$$

Stap III

We gaan nu bewijzen dat hieruit volgt dat de formule is juist voor $n = m+1$, dus dat geldt:

$$S_{m+1} = 0 + 1 + 2 + 3 + \dots + m + (m+1) = \frac{(m+1)(m+2)}{2}$$

Nu is

$$S_{m+1} = 0 + 1 + 2 + 3 + \dots + m + (m+1)$$

$$= S_m + (m+1)$$

$$= \frac{m(m+1)}{2} + (m+1)$$

$$= \frac{m(m+1)}{2} + \frac{2(m+1)}{2}$$

$$= \frac{m(m+1) + 2(m+1)}{2}$$

$$= \frac{(m+1)(m+2)}{2}$$

Hetgeen te bewijzen viel!

Het bewijs kan ook vrij eenvoudig direct geleverd worden. Er geldt:

$$S_n = 0 + 1 + 2 + \dots + n - 1 + n$$

$$S_n = n + n - 1 + n - 2 + \dots + 1 + 0$$

$$\begin{array}{r} \hline 2S_n = n + n + n + \dots + n + n \quad \text{(dit zijn } n+1 \text{ termen } n) \\ = n(n+1) \end{array}$$

Daaruit volgt:

$$S_n = \frac{n(n+1)}{2}$$

Hetgeen te bewijzen viel!